

Шедеври світової поезії

Олександр Пушкін

Александр Пушкин

Я вас любил

Стихотворения

Олександр Пушкін

Я вас любив

Вірші

З російської переклав і впорядкував

Роман Ладика

ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН

ББК 84-5Рос
П91

Серію «Шедеври світової поезії» засновано 2004 року

Передмова
Тетяни Дігай

Пушкін Олександр

П91 Я вас любив: Поетичні твори/Упор. Р.Ладика. —
Рос. мовою з паралельним українським перекладом.—
Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2011.— 200 с. —
(Серія “Шедеври світової поезії”).

ISBN 978-966-10-1783-1

ББК 84-5Рос

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавця.*

ISBN 966-692-290-8 (серія)
ISBN 978-966-10-1783-1

© Ладика Р, упорядкування, 2011
© Дігай Т., передмова, 2011
© Навчальна книга – Богдан,
майнові права, 2011

КУРТУАЗНА ЛІРИКА ОЛЕКСАНДРА ПУШКІНА

Російський поет Олександр Сергійович Пушкін, який народився на межі 17-го та 18 століть і загинув на дуелі у віці 37 років, залишився у пам'яті свого народу поетичним генієм. Поет порівняно рано вийшов на літературні терени: перші вірші з'явилися у 13-14 років, коли ще тривало навчання у царськосільському ліцеї, що заклав культурні й людські основи подальшого розвитку поетичної музики поета. За джерело натхнення О. Пушкіна (до 1824 року) правила французька література (недарма у ліцеї його прозвали «французом»). У поета є багато переказів і наслідувань, зокрема, Еваріста Парні (1753-1814), співця епікурейських насолод і плотських утіх. Чільним жанром поезії Е. Парні була елегія зі сталими мотивами туги, самотності, розчарування, нещасливого кохання, тлінності земного буття тощо. Тож більша частина ранніх поезій О. Пушкіна ще була налаштована на елегійний лад і несла на собі сліди сумнівів і очевидного впливу Е. Парні. Та, наслідуючи свого кумира, поет залишався самим собою: від риторичності та розумувань у зображенні емоцій, він органічно, легко й невимушено вийшов за межі класицистичного стилю своїх попередників, ушляхетнивши літературні канони куртуазної лірики.

Ні в юності, ні у зрілому віці О. Пушкін не належав до жодної поетичної школи. У певному сенсі, поет — еkleктик, та далєбі, якими засобами він досягає ефекту самоцінності своєї творчості — його вічна таємниця, розкрити яку не спромігся жоден з пушкінознавців. Для нащадків важливий факт неперевершеності вражень від пушкінської любовної лірики. Неповторне відчуття — поет дає нам формулу Поезії, яка має свою абсолютну цінність, вільна від усілякої штучності і вражає дивною красою та простотою форми.

Феноменологія зрілої лірики поета напрочуд багата й різноманітна, та сучасного читача особливо вражає кількість адресаток присвят. Саме час звернути увагу на особливості любовного побуту пушкінської епохи. Це був особливий світ, підпорядкований законам

специфічного кодексу куртуазних стосунків: світська любов була скорше свідомо й цілеспрямована естетична гра, ніж справжнє щире почуття. Зрозуміло, що у творчості поета віддзеркалилися погляди, пристрасті, смаки і переконання суспільства, в якому він жив і творив, його реальний багатий особистий життєвий досвід, але будь-який стан чи порух душі у будь-якій типовій ситуації поет ушляхетнював чуттям власної виняткової, незрівнянної ширості. Важливим постулатом естетики куртуазних стосунків був культ прекрасної дами, що вимагав поклоніння, оспівування, бажано, публічного, її божественної краси, меланхолійності й палких зізнань. Зовнішня холодність дами далеко не завжди означала її безсердечність. Часом це була лише маска. Є ще один проблемний аспект (це добре пояснює З. Фрейд). Палацові красуні бачили перед собою темношкірого, опецькуватого, низькорослого, з африканським обличчям чоловіка — згідно канонів куртуазії зовнішність поета була потворна. Та менше з тим! Любовні присвяти кожна красуня сприймала поблажливо й обдаровувала поета увагою та ніжністю, навіть не підозрюючи, що завдяки йому потрапила у вічність.

Головне, О. Пушкін створив модель любовної мініатюри, котра залишається домінантною у світовій ліриці аж до нашого часу.

*«Я вас любив: вогонь любови, може,
В душі моїй ще зовсім не погас;
Та хай вона вас більше не тривожить;
Нічим не хочу засмутити вас.
Я вас любив безмовно, безнадійно,
То боязню, то ревністю томивсь;
Я вас любив так щиро, ніжно, мрійно,
Дай Боже вам, щоб інший так любив.*

Історико-літературний і поетикальний аспекти перекладів О. Пушкіна українською мовою в іменах виглядають солідно: Є. Гребінка, Л. Боровиковський, С. Голованівський, І. Франко, П. Куліш, М. Зеров, М. Рильський, М. Бажан, М. Терещенко та інші. Профілі цих імен, кожен на тлі свого часу, дають змогу кожному з наступних поколінь читачів відчутти музу О. Пушкіна рідною мовою і скласти уявлення про блискотливу зоряність його поезії.

У пропонованій збірці згідно з законами перекладацької етики українською мовою зінтерпретовано 57 віршів поета. Своєрідність та оригінальність перекладів Р. Ладики — у сучасному погляді «звідси». Поетичні рефлексії ґрунтуються на персональному перекладацькому досвіді (Ф. Тютчев, І. Бунін, С. Єсенін, Ю. Словацький, Ц. Норвід). Це незаперечний і цінний внесок у розбудову національного перекладацтва від початку незалежності держави.

Аксіома: знання всесвітньої літератури дає надію на розвій літератури власної. Всім, кому це не байдуже, автор перекладів пропонує наблизитися до геніальної поезії О. Пушкіна. Для української літератури, яка довго була у статусі залежної від літератури «старшого брата», подібні видання є революційними, бо позбутися постколоніальних комплексів або зовсім їх не мати, може тільки справжній інтелегент, літератор, інтелектуал, який розуміє значення поезії Олександра Пушкіна для нащадків.

Тетяна Дігай,
член Національної спілки письменників України.

СТИХОТВОРЕНИЯ

ÄÄ

ВІРІІІ

КОКЕТКЕ

И вы поверить мне могли,
Как простодушная Аньеса?
В каком романе вы нашли,
Чтоб умер от любви повеса?
Послушайте: вам тридцать лет,
Да, тридцать лет — не многим боле.
Мне за двадцать; я видел свет,
Кружился долго в нем на воле;
Уж клятвы, слезы мне смешны;
Проказы утомить успели;
Вам также с вашей стороны
Измены, верно, надоели;
Остепенясь, мы охладели,
Некстати нам учиться вновь.
Мы знаем: вечная любовь
Живет едва ли три недели.
С начала были мы друзья,
Но скука, случай, муж ревнивый...
Безумным притворился я,
И притворились вы стыдливой,
Мы поклялись... потом... увы!
Потом забыли клятву нашу;
Клеона полюбили вы,
А я наперсницу Наташу.
Мы разошлись; до этих пор
Все хорошо, благопристойно,
Могли б мы жить без дальних ссор
Опять и дружно и спокойно;
Но нет! сегодня поутру
Вы вдруг в трагическом жару
Седую воскресили древность —
Вы проповедуете вновь
Покойных рыцарей любовь,
Учтивый жар, и грусть, и ревность.

КОКЕТЦІ

І ви повірити могли,
Немов безхитрісна Аньєса,
Щоб від кохання вмер коли
Який джигун бодай у п'єсі?
Послухайте: вам тридцять літ,
Так, тридцять — я не помилюся.
Мені за двадцять; знаю світ,
На волі довго в нім крутився;
І клятви, й сльози вже смішні
Для мене — пустощі втомили;
Вам теж, признайтеся мені,
Напевно зради назолили;
Ми вже не ті: переказились,
Нам не до шмиги вчитись знов.
Ми знаєм: вічна любов
Триває тижні три — від сили.
Були ви подруга моя,
Та нуд, випадок, муж ревнивий...
Прикинувся безумним я,
Були ви вдавано стидливі,
Ми поклялись... та не змогли...
Зламали ми присягу нашу;
Клеона полюбили ви,
А я — повірницю Наташу.
Ми розійшлися; все було
Аж дотепер добропорядно.
Тривати й далі б так могло
Без чвар, як перш, спокійно, ладно.
Так ні! Сьогодні зранку ви
В трагічнім тоні, чорт візьми,
Стосунки воскресили древні —
Ви проповідуете знов
Покійних рицарів любов,
Поштивий жар, і сум, і ревність.

Хтось інший мав мою Аглаю
За свій мундир і чорний вус,
За гроші — я й за це не лаю, —
А хтось за те, що був француз,
Клеон — за те, що розум має,
Даміс — за ніжний, тихий спів,
За що, скажи мені, Аглае,
Твій муж тобою володів?

Переклад Д. Павличка

Ехо, німфа безсонна, блукала по луках Пеня.
Феб, як побачив її, жаром до неї зайнявсь.
Німфа плід понесла від захвату бога-коханця:
Між гомінливих наяд в муках вона привела
Доню кохану. Її спеленала сама Мнемосіна;
В хорі богинь-піерід діва химерна зросла,
Пам'яті сталій покірна, з чутливою матір'ю схожа;
Подруга муз, на землі Римою зветься вона.

Переклад М. Зерова

ЗМІСТ

<i>Т. Дігай. Куртуазна лірика Олександра Пушкіна</i>	5
--	---

СТИХОТВОРЕНИЯ ВІРШІ

Рассудок и любовь	10
Розум і любов	11
Слеза	12
Сльоза	13
К ней	14
До неї	15
Элегия	16
Елегія	17
К Морфею	18
До Морфея	19
Элегия	20
Елегія	21
Желание	22
Бажання	23
Наслаждение	24
Насолода	25
Письмо к Лиде	26
Лист до Ліди	27
К ***	28
До ***	29
Прелестнице	30
Принадниці	31
Дорида	32
Дорида	33
«Увы! зачем она блистает...»	34
«Гай-гай, пощо часами сяє...»	35
К***	36
До ***	37
«Мне вас не жаль, года весны моей...»	38
«Мені не шкода бистрих літ весни...»	39
Черная шаль	40
Чорна шаль	41
«Редет облаков летучая гряда...»	44
«Хмар перелітних рідшає гряда...»	45

Дева	46
Діва	47
«Умолкну скоро я!...»	48
«Замовкну скоро я!...»	49
Кокетке	50
Кокетці	51
«Мой друг, забыты мной следы минувших лет...»	54
«Мій друже, я забув переїдені літа...»	55
Десятая заповедь	56
Десята заповідь	57
Ночь	58
Ніч	59
«Надеждой сладостной младенчески дыша...»	60
«Якби, в надії радісній, дитинній я...»	61
«Простишь ли мне ревнивые мечты...»	62
«Чи ревності мені колись простиш...»	63
«Как наше сердце своенравно!...»	64
«Яке ж бо серце в нас примхливе!...»	65
«Ты вянешь и молчишь; печаль тебя снедает...»	66
«Ти в'янеш і мовчиш; печаль тебе терзає...»	67
«Пускай увенчанный любовью красоты...»	68
«Нехай увінчаний жагою краси...»	69
«Т — прав, когда так верно вас...»	70
«Т — правильно вас порівняв...»	71
Сожженное письмо	72
Спаленый лист	73
Желание славы	74
Жадоба слави	75
К ***	76
До ***	77
«Если жизнь тебя обманет...»	78
«Як життя тебе обманить...»	79
«В крови горит огонь желанья...»	80
«В крові горить вогонь жадання...»	81
Буря	82
Бура	83
«Под небом голубым страны своей родной...»	84
«Під небом голубим у рідній стороні...»	85
Признание	86
Освідчення	87
Ты и вы	90
Ти і ви	91

Ее глаза	92
Її очі	93
«Увы! Язык любви болтливый...»	94
«Любови мова безугавна...».	95
«На холмах Грузии лежит ночная мгла...»	96
«На згірки Грузії упав туман нічний...».	97
Калмычке	98
Калмицці	99
«Я вас любил: любовь еще, быть может...»	100
«Я вас любив: вогонь любові, може...»	101
«Что в имени тебе моем?...»	102
«Що в імені тобі моїм?...»	103
«В часы забав иль праздной скуки...»	104
«У дні забав чи з нуду часом...»	105
«Нет, я не дорожу мятежным наслаждением...»	106
«Ні, я не дорожу розгнузданим блаженством...»	107
«Когда в объятия мои...»	108
«Коли, мій друже, далєбі...»	109
Мадонна	110
Мадонна	111
Элегия	112
Елегія	113
Прощание	114
Прощання	115
Паж, или пятнадцатый год	116
Паж, або п'ятнадцятий рік	117
Заклинание	118
Заклинання	119
Красавица	120
Красуня	121
К ***	122
До ***	123
«Когда б не смутное влеченье...»	124
«Коли б не темні поривання...»	125
«Поедем, я готов; куда бы вы, друзья...»	126
«Гайда, гайда! готовий мандрувати я...»	127
«Подъезжая под Ижоры...»	128
«По дорозі на Іжори...»	129

УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕКЛАДИ
ПОПЕРЕДНІХ РОКІВ

Розсудок і любов	132
Сльоза	133
До неї	134
Елегія	135
До Морфея	136
Елегія	137
Бажання	138
Насолода	139
Лист до Ліди	140
До ***	141
Принадниці	142
Доріда	143
«Навіщо так чудово сяє...»	144
До ***	145
«Не шкода вас, літ юної весни...»	146
Чорна шаль	147
«Поволі рідшає хмарок легкий туман...»	149
Діва	150
«Замовкну скоро я... Та як у день печалі...»	151
Кокетці	152
«Мій друже, давні дні ковтнула Лети тьма...»	154
Десята заповідь	155
Ніч	156
«В надії радісній, що солодко втіша...»	157
«Пробач мені ці ревності, прости...»	158
«О серце в нас яке примхливе!...»	159
«Ти в'янеш і мовчиш; печаль тебе терзає...»	160
«Хай той, кого краса коханням звеселя...»	161
«Т — порівняв доречно вас...»	162
Спалений лист	163
Бажання слави	164
До А. П. Керн	165
«Як життя тебе обманить...»	166
«В крові горить вогонь бажання...»	167
Буря	168
«Під небом голубим у рідному краю...»	169
Признання	170
Ти і ви	172

Її очі	173
«Кохання мова балаклива...»	174
«Узгір'я Грузії укритв туман нічний...»	175
Калмицці	176
«Я вас любив, а може, і люблю я...»	177
«Що в імені тобі моїм?...»	178
«В часи забав, пустої скуки...»	179
«Ні, я не дорожу бурхливим раюванням...»	180
«Коли, моя кохана, знов...»	181
Мадонна	182
Елегія	183
Прощання	184
Паж або п'ятнадцятий рік	185
Заклинання	186
Красуня	187
До ***	188
«Коли б не пристрасні стремління...»	189
«Поїдьмо, дорогі, із вами путь моя...»	190
«Підїздивши під Іжори...»	191
Христос воскрес	192
«Хтось інший мав мою Аглаю...»	193
«Ехо, німфа безсонна, блукала по луках Пеня...»	194

Літературно-художнє видання

Серія «Шедеври світової поезії»
заснована 2004 року

Олександр Пушкін

Я ВАС ЛЮБИВ

Вірші

З російської переклав і впорядкував *Роман Ладика*
Передмова *Тетяни Дігай*

Головний редактор *Богдан Будний*
Літературний редактор *Валентин Корнієнко*
Редактор *Ганна Осадко*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Верстка *Ірини Демків*

Підписано до друку 10.12.2010. Формат 84×108/32.
Папір офсетний. Гарнітура Galleon.
Умовн. друк. арк. 10,5. Умовн. фарбо-відб. 10,5.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
E-mail: publishing@budny.te.ua, office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 9789661017831

9 789661 017831